

**ADVIES VOOR RICHTLIJNEN VOOR HET MILIEUEFFECTRAPPORT
DIJKVERSTERKING NEDERLEK,
SCHUWACHT – OPPERDUIT**

20 DECEMBER 2001

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	1
2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES.....	2
3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING.....	2
3.1 Probleemstelling.....	2
3.2 Doel.....	3
3.3 Besluitvorming.....	3
4. BESCHRIJVING EN WAARDERING VAN HET PLANGEBIED.....	5
4.1 Landschap.....	5
4.2 Natuur.....	5
4.3 Cultuurhistorie.....	6
4.4 Overige aspecten.....	6
5. VISIE OP DE DIJKVERBETERING.....	7
6. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN.....	7
6.1 Voorgenomen activiteit.....	7
6.2 Inperking en uitwerking van varianten en alternatieven.....	8
6.2.1 Nulalternatief.....	9
6.2.2 Meest milieuvriendelijk alternatief.....	9
7. GEVOLGEN VOOR HET MILIEU.....	10
7.1 Algemeen.....	10
7.2 Landschap.....	10
7.3 Natuur.....	10
7.4 Cultuurhistorie.....	11
7.5 Overige aspecten.....	11
8. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN.....	11
9. LEEMTEN IN INFORMATIE.....	12
10. EVALUATIEPROGRAMMA.....	12
11. VORM EN PRESENTATIE.....	13
12. SAMENVATTING VAN HET MER.....	13

1. INLEIDING

Het Hoogheemraadschap van de Krimpenerwaard heeft het voornemen om de Lekdijk tussen Schuwacht en Opperduut (verder aangeduid met Nederlek) over een lengte van 5385 meter te versterken, daar niet voldaan wordt aan de veiligheidseisen. Het dijktraject Nederlek is een primaire waterkering. Ter ondersteuning van de besluitvorming over het dijkverbeteringsplan ex artikel 7 van de Wet op de waterkering wordt milieueffectrapportage (m.e.r.) uitgevoerd.

Bij brief van 23 oktober 2001 is de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de richtlijnen voor het milieueffectrapport (MER)¹. De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in de Staatscourant van 24 oktober 2001².

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.³. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd. Het doel van het advies is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen⁴, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. In dit advies verwijst de Commissie naar een reactie wanneer deze naar haar oordeel:

- informatie bevat die in het MER opgenomen moet worden of die nader onderzocht moet worden, zoals informatie over specifieke lokale milieumomstandigheden;
- belangrijke vragen en discussiepunten naar voren brengt, bijvoorbeeld over te onderzoeken alternatieven.

De Commissie is van mening dat de startnotitie al veel voor het MER relevante informatie bevat. Bij het opstellen van haar richtlijnenadvies heeft zij deze informatie op juistheid, compleetheid en relevantie voor de besluitvorming getoetst. Verder richt dit advies zich vooral op die onderwerpen die in het MER nog nader aan de orde moeten komen.

De Commissie richt zich in haar advisering over dijkverbeteringsprojecten voornamelijk op de landschappelijke, natuur- en cultuurhistorische aspecten (LNC). Dit laat natuurlijk onverlet dat in het MER ook andere aspecten die een belangrijke rol spelen bij de dijkverbeteringen kunnen worden opgenomen. De Commissie denkt hierbij aan effecten op het woon- en leefmilieu, zoals regelmatig terugkerende wateroverlast voor aanwonenden, effecten op recreatieve functies van de dijk en overlast (bijvoorbeeld geluidhinder) tijdens de werkzaamheden.

¹ Zie bijlage 1.

² Zie bijlage 2.

³ De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3.

⁴ Bijlage 4 geeft hiervan een lijst.

2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

In het MER dient de gehanteerde overslagnorm voor het bepalen van de dijktafelhoogte te worden vermeld en gemotiveerd. Verder dient de extreme dijktafelhoogte voor de secties H1 en L, zowel ten opzichte van de huidige dijkhoogte ter plaatse als de overige dijktafelhoogtes in het MER te worden verklaard.

In het MER dient bijzondere aandacht uit te gaan naar de bouwlocaties in de gemeente Lekkerkerk, zowel binnen- als buitendijks, die zijn opgenomen in bestemmingsplannen. Een beschrijving van reeds gerealiseerde en voorgenomen activiteiten is van belang omdat voor sectie K de plannen van invloed zijn op het type dijkversterking en het tracé.

Bij de voorgenomen varianten voor de dijkvakken waarbij sprake is van behoud van rietgorzen dienen niet alleen oplossingen in grond maar ook constructieve oplossingen in de beschouwing te worden betrokken.

Het is belangrijk dat de informatie uit het MER voor een ieder toegankelijk is. In de praktijk blijkt dit regelmatig niet het geval te zijn. Een goede samenvatting kan een zeer belangrijke bijdrage leveren aan de overdracht van informatie. Om deze reden zal de Commissie, meer dan tot nu toe het geval was, bij haar oordeel over het MER de inhoud en presentatie van de informatie in de samenvatting meewegen.

3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

3.1 Probleemstelling

De probleemstelling is in de startnotitie (§ 2.1) over het algemeen voldoende beschreven. Mede gelet op het belang om de dijk niet zwaarder te ontwerpen dan noodzakelijk, vraagt de Commissie nog aandacht voor de volgende punten:

- de gehanteerde overslagnorm voor het bepalen van de dijktafelhoogte dient in het MER gemotiveerd te worden vermeld;
- de extreme dijktafelhoogte voor de secties H1 en L, zowel ten opzichte van de huidige dijkhoogte ter plaatse als de overige dijktafelhoogtes dienen in het MER te worden verklaard⁵;

⁵ Zie ook inspraakreactie nr. 7 (bijlage 4).

- in het MER dient duidelijk gemaakt te worden of en zo ja hoe bij het toetsen van de sterkte van de dijk gebruik is gemaakt van het begrip beoordelingsprofiel en van de bewezen sterkte van de dijk;
- in het MER dient te worden aangegeven of de Integrale Verkenning Benedenrivieren voor de dijktafelhoogtes iets heeft opgeleverd en wat de consequenties hiervan zijn voor de bestemmingen in de polder (zie ook § 3.3);
- bij de berekeningen van de maatgevende hoogwaterstanden ter plaatse van het dijkvak Nederlek is uitgegaan van een zeespiegelstijging van 60 cm/eeuw (het zogenaamde gemiddeld scenario lange termijn). In het MER dient te worden aangegeven of hierdoor (grote) verschillen ontstaan ten opzichte van de berekeningen ter plaatse van de overige (nabije) dijkkringen;
- de informatie met betrekking tot de faalmechanismen microstabiliteit en erosiebestendigheid dient in het MER te worden verhelderd. De erosiebestendigheid van het binnentalud moet nog worden onderzocht afhankelijk van de gekozen oplossing. Als de kruinhoogte voldoende is om een overslagdebiet van minder dan 0,1 l/m/s te halen, is de erosiebestendigheid niet meer in het geding.

3.2 Doel

In de startnotitie zijn drie doelen van de dijkverbetering genoemd (§ 2.2):

- het versterken van het dijktraject Nederlek zodanig dat dit voldoet aan de veiligheidseisen;
- het zoveel mogelijk ontzien en waar mogelijk versterken van ecologische, landschappelijke en cultuurhistorische waarden;
- het zoveel mogelijk behouden en waar mogelijk versterken van overige functies op en langs de dijk.

Hiermee is de doelstelling voldoende beschreven.

3.3 Besluitvorming

In het MER moet worden aangegeven welke randvoorwaarden en uitgangspunten (onder andere ruimtelijke beperkingen) gelden bij de voorgenomen dijkverbetering. Hierbij dient te worden verwezen naar de beleidsnota's, (ontwerp-)plannen en wetten, waarin deze zijn of worden vastgelegd (§ 7.2 van de startnotitie bevat een lijst van relevante plannen); bijzondere aandacht verdienen de beleidslijn "Ruimte voor de rivier" en de "Watertoets"⁶, die maken dat de mogelijke gevolgen van de voorgenomen activiteit op waterhuishoudkundig gebied en vice versa⁷, in beeld dienen te worden gebracht.

Aangegeven moet worden of er in (de omgeving van) het studiegebied gebieden liggen, die op grond van milieuaspecten een speciale status in het beleid hebben of krijgen. De Commissie vraagt bijzondere aandacht voor:

- de onderdelen van de ecologische hoofdstructuur;
- de Krimpenerwaard, aangewezen als Belvédèregebied;
- de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur;

⁶ Zie de in oktober 2001 verschenen "Bestuurlijke notitie Watertoets" en de "Handreiking Watertoets".

⁷ In bijlage VII van inspraakreactie nr. 7 (bijlage 4) wordt ingegaan op gevolgen van de veranderende waterhuishouding.

- het Landinrichtingsplan Krimpenerwaard.

Structuurschema Groene Ruimte

Delen van het plangebied zijn aangewezen als onderdelen van de ecologische hoofdstructuur in het Structuurschema Groene Ruimte⁸ (SGR). Daarom dient – indien het voornemen in deze gebieden van invloed kan zijn - de beschermingsformule van het SGR te worden doorlopen:

1. Is er sprake van aantasting van wezenlijke kenmerken en waarden, of (in geval van nog niet volledig gerealiseerde natuurontwikkelingsgebieden) van het onomkeerbaar verloren gaan van ontwikkelingsmogelijkheden?
2. Is er sprake van een zwaarwegend maatschappelijk belang?
3. Kan de activiteit elders of op een andere manier worden gerealiseerd?
4. Wat zijn de mogelijkheden voor compensatie indien ook na mitigeren aanwijsbare schade optreedt⁹?

Soortbescherming

Daarnaast bevinden zich waarschijnlijk soorten in het studiegebied die beschermd zijn¹⁰. Aangegeven moet worden:

- welke planten- en diersoorten in het studiegebied voorkomen die op grond van nationaal of internationaal beleid¹¹ een beschermde status hebben;
- of de activiteit niet zal leiden tot strijdigheden met artikel 23 en 24 van de Natuurbeschermingswet.

Het bevoegd gezag zal dienen te beoordelen of er een ontheffing op grond van de Natuurbeschermingswet¹² aangevraagd zal moeten worden. Indien dat het geval is dient het MER te beschrijven:

- of er andere bevredigende oplossingen bestaan;
- of afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan;
- of er redenen zijn van - onder andere - groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard¹³ die een ontheffing mogelijk zouden kunnen maken.

⁸ PKB deel 4, blz. 64.

⁹ Hierbij kan gebruik worden gemaakt van de volgend publicatie: Ministerie LNV, Directie Groene Ruimte en Recreatie: *Uitwerking compensatiebeginsel SGR*, oktober 1995.

¹⁰ Zie bijvoorbeeld de inspraakreactie van de Vereniging Onderzoek Flora en Fauna (nr. 15, bijlage 4), waarin gewezen wordt op het voorkomen van bijzondere flora en fauna.

¹¹ De Natuurbeschermingswet vormt bij soortbescherming het uitgangspunt (hierin zijn de soorten uit de Vogel- en de Habitatrichtlijn geïmplementeerd). Daarnaast dient (indien relevant) te worden ingegaan op de conventies van Bern, Bonn en Ramsar.

¹² Artikel 25.

¹³ Zie daartoe de AMvB *Besluit Ontheffingen en Vrijstellingen Natuurbeschermingswet*, artikel 2 a t/m e.

4. **BESCHRIJVING EN WAARDERING VAN HET PLANGEBIED**

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."

De bestaande toestand van het milieu, voor zover deze door de dijkverbetering kan worden beïnvloed, moet worden beschreven als referentie voor de te verwachten milieueffecten van alle alternatieven. Autonome ontwikkelingen of veranderingen die binnen afzienbare termijn kunnen worden voorzien onder invloed van reeds vastgelegd beleid, dienen bij de beschrijving van de bestaande toestand te worden betrokken. Met name zijn hierbij van belang de bouwplannen ter hoogte van sectie K (zie ook § 4.4).

4.1 Landschap

De Commissie is van mening dat het landschap in de startnotitie goed is omschreven (§ 3.2) en dat de bewuste tekstdelen kunnen worden overgenomen in het MER. Wel vraagt de Commissie nog aandacht voor de vormgeving van de afritten, die volgens de startnotitie een karakteristiek karakter kennen.

De kwaliteit van het dijkenlandschap kan per sectie duidelijk gemaakt worden door middel van representatieve dwarsprofielen en een kaart met de onderscheidende landschappelijke kenmerken. Dit kan een basis vormen voor de beoordeling van de alternatieven.

4.2 Natuur

In de startnotitie (hoofdstuk 3 en bijlage 1) wordt een duidelijke beschrijving gegeven van de natuur. Op enkele punten dient deze in het MER te worden aangevuld:

- Een nadere beschrijving van natuurwaarden van de buitendijkse gorzen in het gebied, met name waar ze voorkomen en welke typen begroeiing aanwezig zijn inclusief aanwezige fauna-elementen¹⁴; ook dient de betekenis van de gorzen als verbindingzone voor nabij gelegen grotere gorzen te worden aangegeven.
- Een beschrijving van de beschermde planten- en diersoorten in het gebied waarin effecten voor de betreffende soorten zijn te verwachten¹⁵.
- Een beschrijving van de potenties van de buitentaluds, alsmede een indicatie van de standplaatsomstandigheden (expositie, breedte van de strook boven de glooiing).

¹⁴ Zie hiervoor bijvoorbeeld het in de startnotitie aangehaalde document "Gorzen langs de Lek – behoud en inrichting, locaties N7 t/m N11".

¹⁵ De Commissie wijst erop dat er een discrepantie bestaat tussen informatie in de startnotitie ("in het projectgebied komen geen beschermde plantensoorten voor") en in inspraakreactie nr. 7, bijlage 4 ("er komen geen internationaal beschermde soorten voor, maar wel 27 wettelijk beschermde soorten en Rode Lijstsoorten").

Ook dient in het MER nader te worden aangegeven hoe invulling wordt gegeven aan de verdere realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur (plan Gorzen langs de Lek, plan Opperduit¹⁶). Dit kan van belang zijn voor de effecten van de voorgenomen activiteiten op natuur. Zo dient bij de beoordeling van effecten bij een buitenwaartse versterking in grond rekening te worden gehouden met het aantasten van het project Opperduit dat nu in uitvoering is.

4.3 Cultuurhistorie

De Commissie is van mening dat de cultuurhistorie in de startnotitie over het algemeen goed is beschreven (§ 3.4 en 3.8.3). Wel vraagt de Commissie nadere aandacht voor de volgende punten:

- de relatie tussen binnen- en buitendijks landschap. Anders dan in het oostelijke rivierengebied, waar beide gebieden sterk van elkaar verschillen, is in de Krimpenerwaard het verschil tussen binnen- en buitendijks landschap gering. Op oude kaarten is te zien dat de verkaveling van het binnendijkse gebied onder de dijk doorliep in de uiterwaarden. Deze situatie is veranderd door de toenemende (industriële) bebouwing en de recente natuurontwikkeling in de uiterwaarden. Overigens betekent dit ook dat delen van het gebied te beschouwen zijn als oud cultuurland, waarin archeologische resten niet zijn uitgesloten;
- in het binnendijkse gebied vraagt de Commissie aandacht voor zogenaamde hennepakkers, kleine percelen naast de boerderijen, waarop vroeger hennep is geteeld. Deze akkers zijn kenmerkend voor de Zuid-Hollandse Waarden¹⁷;
- de opmerking over dijkbebouwing die toch al gesloopt wordt (§ 3.8.1) zou ook in § 3.8.3 van de startnotitie moeten staan. Het betreft voor een deel bebouwing met cultuurhistorische betekenis;
- overal waar bebouwing (zowel binnen- als buitendijks) langs het dijktraject in het geding is, dienen de panden op kaart te worden aangegeven die zijn gekenmerkt als gemeentelijk monument, ofwel aangegeven in het monumenten inventarisatie project of monumenten selectie project.

4.4 Overige aspecten

In de startnotitie is een korte beschrijving gegeven van enkele gebiedsfuncties (§ 3.6 en 3.7). In het MER kan voor wat betreft verkeer worden volstaan met deze beschrijving. Een meer gedetailleerde beschrijving dient te worden gegeven van het gebruik van de dijk en omgeving voor de functies recreatie, landbouw en wonen, alsmede in de voorziene toekomstige ontwikkelingen daarin. Deze beschrijving kan zich beperken tot die delen van het traject waarbij sprake is van ingrepen die de ruimtelijke functie kunnen beïnvloeden en die informatie die van invloed kan zijn op de te ontwikkelen dijkverbeteringsalternatieven. Bijzondere aandacht verdienen de bouwlocatie(s) in de gemeente Lekkerkerk, zowel binnen- als buitendijks, die zijn opgenomen in bestemmingsplannen. Een beschrijving van reeds gerealiseerde en

¹⁶ Bijvoorbeeld door het treffen van maatregelen voor behoud van aanwezige kleine gorzen met corridor-functie (aanbrengen vooroevers, instellen maairegiem rietgorzen), of aanwijzen van locaties voor natuurcompensatie.

¹⁷ Zie Historische Encyclopedie Krimpenerwaard 10, 1985, pp. 1-28.

voorgenomen activiteiten is van belang omdat voor sectie K de plannen van invloed zijn op het type dijkversterking en het tracé. Ook een beschrijving van plannen met betrekking tot de sanering van het buitendijks verlaten fabrieksterrein is nodig om eventueel compensatiemogelijkheden voor natuur en ruimte voor de rivier in beeld te brengen.

Daarnaast dient om de haalbaarheid en effecten van kansrijke varianten te kunnen beoordelen, een geotechnisch lengteprofiel in het MER te worden opgenomen.

5. VISIE OP DE DIJKVERBETERING

In hoofdstuk 4 van de startnotitie wordt een visie gegeven op het dijkverbeteringsproject. De visie en de selectie van mogelijke oplossingen zijn naar het oordeel van de Commissie over het algemeen helder beschreven. In de visie dient wel nog het technisch uitgangspunt voor de dijkversterking te worden benoemd (bijvoorbeeld versterking zoeken in grond, en als dat geen haalbare oplossing biedt, dan pas op constructieve oplossingen overgaan). De aanpak voor de selectie van oplossingen luistert erg nauw; de Commissie adviseert daarom exacte dwarsdoorsneden in het MER op te nemen in plaats van de schetsmatige doorsneden in de startnotitie.

De Commissie wijst nog op mogelijkheden van (herinrichting) van kleinere buitendijkse terreintjes voor natuurcompensatie, die wel van betekenis zijn voor natuur en van weinig betekenis voor rivierbedverruiming.

In aanvulling op de in de startnotitie geconstateerde knelpunten (§ 4.4) dient in het MER ingegaan te worden op consequenties en mogelijke knelpunten door de bouwlocaties in Lekkerkerk, en de mogelijke discrepantie tussen de dijkversterking en de uitvoering van project Opperduit.

6. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen, en de motivering van de keuze voor de in beschouwing genomen alternatieven."

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt."

6.1 Voorgenomen activiteit

De voorgenomen activiteit is in de startnotitie aangeduid als het zodanig verbeteren van het dijktraject Nederlek dat voldaan wordt aan de voor deze waterkeringen geldende veiligheidseisen en dat ecologische, landschappelijke en cultuurhistorische waarden en bestaande bebouwing zoveel mogelijk worden

ontzien of behouden en waarmogelijk versterkt. De voorgenomen activiteit moet worden beschreven voor zover deze gevolgen heeft voor het milieu. Het is zinvol uit te gaan van een analyse van de voorgenomen activiteit per dijktraject (de startnotitie bevat daartoe een aanzet) en om onderscheid te maken tussen activiteiten tijdens de aanleg en tijdens het gebruik.

6.2 Inperking en uitwerking van varianten en alternatieven

De inperking van oplossingsrichtingen/varianten als verwoord in de startnotitie (hoofdstuk 5) is voldoende onderbouwd. De Commissie vraagt nog aandacht voor de volgende punten:

- uit de startnotitie en aanvullende stukken is niet duidelijk geworden of bij het beoordelen van de stabiliteit en veiligheid van de bestaande dijk ook het beoordelingsprofiel is onderzocht. In het MER dienen de resultaten van deze analyse te worden opgenomen;
- in geval van knelpunten dient (bij voorkeur in dwarsprofielen) te worden aangegeven waarom bepaalde voor de hand liggende varianten niet realistisch zijn¹⁸;
- de uitvoerbaarheid van varianten is altijd aan beperkingen onderhevig. De technische risico's tijdens de uitvoering en op de lange termijn (schade aan gebouwen, invloed op grondwaterstroming) dienen goed herkenbaar en zo nauwkeurig mogelijk te worden aangegeven;
- gezien het belang van aanwezige rietgorzen stelt de Commissie voor bij de secties H2 en I1 ook constructieve oplossingen mee te nemen in de effectenanalyse;
- alle relevante varianten (principe-oplossingen) dienen per dijksectie in markante dwarsprofielen op schaal en in relatie met het huidige dwarsprofiel uitgewerkt te worden;
- de periode waarin de dijkverbetering kan worden uitgevoerd, is aan beperkingen onderhevig (onder andere broedseizoen). Deze beperkingen dienen te worden geïnventariseerd en beschouwd.

De keuze van de alternatieven moet worden gemotiveerd evenals de selectie van het eventuele voorkeursalternatief. Beschrijving van het meest milieuvriendelijke alternatief is verplicht. In het MER moet duidelijk worden aangegeven welke varianten/alternatieven zijn onderzocht en op welke wijze is gekomen tot de keuze van het voorkeursalternatief en het mma. Voor onderlinge vergelijking van de varianten/alternatieven moeten de milieueffecten van de alternatieven volgens dezelfde methode en met hetzelfde detailniveau worden beschreven.

Inrichting, beheer en onderhoud

Omdat de inrichting en het beheer en onderhoud van de dijktraluds belangrijk zijn voor de sterkte van het vegetatiedek en de ontwikkeling van natuurwaarden, is een beheersvisie voor de dijk tevens onderdeel van de uitwerking van alternatieven. Aandachtspunten voor de beheersvisie zijn de samenstelling (korrelgrootteverdeling) en dikte van het ophoog- en afdek materiaal, en de vormen van inrichting, beheer en onderhoud voor het ontwikkelen van de gewenste vegetatie.

¹⁸ Zie inspraakreacties nr. 4 t/m 7 (bijlage 4).

Preventieve, mitigerende en compenserende maatregelen

Bij elk alternatief moet worden aangegeven welke preventieve, mitigerende en compenserende maatregelen worden getroffen. Ten behoeve van het (deels) behouden van kleine gorzen of compensatie daarvan valt te denken aan:

- het aanbrengen van vooroevers en/of het instellen van een maairegiem;
- het saneren van oude buitendijkse terreintjes en het inrichten hiervan voor natuurontwikkeling.

6.2.1 Nulalternatief

Het nulalternatief is voor het gehele dijktraject Nederlek geen reëel alternatief. Wel moet worden aangegeven of er deeltrajecten zijn die aan de veiligheidseisen voldoen en waarvoor het nulalternatief plaatselijk dus wel reëel is.

6.2.2 Meest milieuvriendelijk alternatief

Een meest milieuvriendelijk alternatief (mma) kan op twee wijzen worden gevonden, een 'passieve' en een 'actieve' wijze. De passieve wijze is die waarin na analyse van de milieueffecten van varianten en alternatieven, het alternatief met de minste negatieve milieueffecten tot mma wordt benoemd. In de startnotitie wordt deze 'passieve' benadering voorgesteld. De Commissie is echter van mening dat een 'actieve' aanpak van het mma het MER een grotere gebruikswaarde voor de besluitvorming kan geven. Bij deze aanpak wordt, na benoemen van de met prioriteit te beschermen of te ontwikkelen LNC-waarden, gezocht naar een alternatief dat deze waarden zo veel mogelijk ontziet, dan wel ontwikkelt (maar daarbij wel voldoet aan gestelde veiligheidseisen).

Het mma moet voorts:

- uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu;
- binnen de competentie van de initiatiefnemer liggen.

Het verwachte draagvlak of een eerder vastgelegd budget mogen geen argumenten zijn om oplossingsrichtingen met belangrijke milieuvoordelen buiten beschouwing te laten bij de ontwikkeling van een mma.

7. GEVOLGEN VOOR HET MILIEU

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."*

7.1 Algemeen

Bij de beschrijving van de milieugevolgen dienen de volgende algemene richtlijnen in acht te worden genomen:

- bij de beschrijving van de gevolgen voor het milieu (met name LNC-waarden) moet, waar nodig, de ernst worden bepaald in termen van aard, omvang, reikwijdte, mitigeerbaarheid en compenseerbaarheid;
- de effecten van de dijkverbetering op de aspecten landschap, natuur en cultuurhistorie dienen afzonderlijk te worden beschreven. Ook dient te worden vermeld op basis van welke beoordelingscriteria de varianten en alternatieven tegen elkaar worden afgewogen;
- per milieugevolg moet worden beschreven of het om een permanent of tijdelijk effect gaat;
- zowel negatieve als positieve milieueffecten moeten aan bod komen;
- de manier waarop milieugevolgen zijn bepaald dient inzichtelijk en controleerbaar te zijn door het opnemen van basisgegevens in bijlagen of expliciete verwijzing naar geraadpleegd achtergrondmateriaal.

7.2 Landschap

Per alternatief dient te worden aangegeven in hoeverre de aangeduide ruimtelijk-visuele waarden en de ruimtelijke samenhang tussen binnendijkse bebouwing, de dijk en het buitendijkse gebied worden gehandhaafd dan wel gewijzigd, zowel per sectie als voor het gehele dijktraject. Om de ruimtelijk-visuele veranderingen inzichtelijk te maken kunnen op relevante plekken (brede) dwarsdoorsneden worden gepresenteerd, waaruit per alternatief het verschil tussen de huidige en de toekomstige situatie zichtbaar wordt.

In het bijzonder vraagt de Commissie aandacht voor de detaillering. Het huidige gevarieerde beeld van een dijk die gebruikt wordt door de particuliere eigenaren van de aangrenzende (boerderij)kavels, verdwijnt als het Hoogheemraadschap de dijk als een geheel gaat beheren. De oude, bestaande situatie, die verwijst naar het vroegere dijkbeheer door particulieren is zeldzaam aan het worden.

7.3 Natuur

De beschrijving van de effecten op de natuur dient zich te concentreren op het gebied dat direct door de ingreep wordt beïnvloed, maar daarnaast is het van belang om de ecologische samenhang in een groter verband in beschouwing te nemen. In het bijzonder geldt dit voor de corridorfunctie van in het gebied aanwezige kleine rietgorzen en wilgenbosjes.

Indien er sprake is van compenserende maatregelen, moet aangegeven worden wat er naar verwachting verloren gaat als gevolg van de werkzaamheden, wat er voor in de plaats komt en op welke locaties. Geef aan of het om een vergelijkbaar natuurlijk element gaat of dat er een geheel ander type natuur zal worden gerealiseerd.

7.4 Cultuurhistorie

Per alternatief dient te worden aangegeven welke patronen en elementen verloren gaan of worden aangetast, wat de waarde daarvan is en wat ervoor in de plaats komt. Mocht het inwendige van de dijk worden beïnvloed door de werkzaamheden, dan beveelt de Commissie een archeologisch onderzoek aan. Evenzo beveelt de Commissie de inschakeling van een bouwhistoricus aan bij het afbreken van bebouwing.

Bij de beoordeling van de varianten en alternatieven dient ook de dijk zelf als cultuurhistorisch element te worden beschouwd.

7.5 Overige aspecten

Aangegeven dient te worden op welke manier de dijkverbeteringen, inclusief het nieuwe beheersregime invloed kunnen hebben op de kwaliteit van het woon- en leefmilieu. De Commissie denkt hierbij met name aan situaties waarbij de dijk in tuinen of dichterbij de woningen aan komt te liggen (of verder van woningen komt te liggen), recreatieve functies van de dijk, de betekenis van wijziging in de verkeersfunctie van de dijk voor de aanwonenden en overlast (bijvoorbeeld geluidhinder) tijdens de werkzaamheden. De bestemming van af te graven en verontreinigde grond dient in het MER te worden opgenomen.

8. VERGELIJING VAN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

De milieueffecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten onderling én met de referentiesituatie worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. De alternatieven, met name bij knelpunten, dienen in dwarsdoorsneden te worden uitgewerkt, zodat de verschillen onderling en de veranderingen ten opzichte van de huidige situatie duidelijk afleesbaar zijn. Bij de vergelijking van de alternatieven kunnen de financiële aspecten worden betrokken om de realiteitswaarde van de alternatieven beter te kunnen beoordelen en de besluitvorming inzichtelijker te maken.

9. LEEMTEN IN INFORMATIE

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieueffecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieuaspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Op die manier kan worden beoordeeld, wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieuinformatie.

Beschreven moet worden:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- hoe ernstig leemten en onzekerheden zijn voor het te nemen besluit;
- de consequenties die leemten en onzekerheden hebben voor het besluit.

10. EVALUATIEPROGRAMMA

Artikel 7.39 van de Wm:

"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieueffectrapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland moeten bij het besluit aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling, dat het Hoogheemraadschap van de Krimpenerwaard in het MER reeds een aanzet tot een programma voor dit onderzoek geeft, omdat er een sterke koppeling bestaat tussen onzekerheden in de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het te verrichten evaluatieonderzoek.

11. VORM EN PRESENTATIE

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen en dwarsdoorsneden. Voor de presentatie beveelt de Commissie verder aan om:

- de hoofdtekst van het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- bij gebruik van kaarten recente topografische kaarten of andere kaarten van dezelfde kwaliteit te gebruiken, topografische namen goed leesbaar weer te geven en een duidelijke legenda erbij te voegen;
- in het MER detailkaarten, bovenaanzichten en dwarsprofielen te presenteren voor representatieve situaties en knelpunten, waaruit het verschil tussen de huidige en toekomstige situatie blijkt.

12. SAMENVATTING VAN HET MER

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."*

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de hoofdpunten voor de besluitvorming;
- de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de belangrijkste milieueffecten tijdens en na het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het mma en mogelijk het voorkeursalternatief;
- belangrijke leemten in kennis.